

Lausunto

24.06.2026

Asia: VN/24815/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta yritysten huolellisuusvelvoitteesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne soveltamisalaa ja määritelmiä koskevista ehdotuksista (lain 1 luku)

Fingo kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta yritysten huolellisuusvelvoitteesta ja siihen liittyvistä laeista.

5 § Yleinen soveltamisala: Ehdotettu soveltamisala koskee vain kaikista suurimpia yrityksiä. Fingo pitää tätä rajausta huolestuttavan kapeana. Vaikka soveltamisala on linjassa yritysvastuudirektiivin vähimmäistason kanssa, se heikentää merkittävästi lain kykyä saavuttaa tavoitteensa. Merkittävä osa globaalien arvoketjujen ihmisoikeus- ja ympäristöriskeistä liittyy esitettyä vähimmäistasoa pienempien yritysten toimintaan ja niiden alihankkijoihin. Riskialoilla kokonaiset arvoketjut voivat jäädä sääntelyn ulkopuolelle, jos niihin ei sisälly raja-arvot ylittävää yritystä/konsernia. Suomen tulisi edistää soveltamisalan laajentamista direktiiviin sen seuraavassa tarkistuksessa.

14 § Haitalliset vaikutukset: Fingo kannattaa Saamelaiskäräjien ehdotusta YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen (UNDRIP) rikkomisen lisäämisestä yritysvastuulain soveltamisalaan kansallisena laajenuksena. Tämä olisi tärkeää erityisesti arvoketjujen mm. maankäyttöön, kaivostoimintaan ja metsätalouteen liittyvän toiminnan osalta, joissa alkuperäiskansojen maiden ja luonnonvarojen oikeudet ovat keskeisiä.

Lausuntonne huolellisuusvelvoitteen sisältöä koskevista ehdotuksista (lain 2 luku)

39 § Tietojen säilyttäminen: Yrityksen tulisi säilyttää huolellisuusvelvoitteen täyttämiseksi toteutettuja toimenpiteitä koskevat asiakirjat ja todisteet vähintään 10 vuoden ajan. Ihmisoikeusloukkaukset globaalien arvoketjujen kontekstissa tulevat usein ilmi vasta pitkän viiveen

jälkeen, ja uhrien mahdollisuudet käynnistää oikeusprosesseja ovat rajallisia. Viiden vuoden aika voi kulua umpeen ennen kuin vahinko edes tunnistetaan.

Lausuntonne yritykselle tehtäviä valituksia ja ilmoituksia koskevista ehdotuksista (lain 3 luku)

-

Lausuntonne valvontaa ja seuraamuksia koskevista ehdotuksista (lain 4 luku)

51 § Viranomaiselle ilmoittaminen: Ilmoittajan (jos luonnollinen henkilö) henkilöllisyys on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan arvioida aiheutuvan kyseiselle henkilölle haittaa. Henkilöllisyys on pidettävä salassa ilman ilmoittajan esittämää erillistä pyyntöä.

Lausuntonne vahingonkorvausta koskevista ehdotuksista (lain 5 luku)

77 § Vahinkojen korvaaminen: Fingo kannattaa erillisen pakottavan säännöksen lisäämistä vahinkojen korvaamista koskevaan pykälään. Pakottava säännös vahvistaisi sääntelyn oikeusvarmuutta sekä yritysten että uhrien kannalta ja turvaisi paremmin haitallisten vaikutusten kohteeksi joutuneiden oikeussuojaa.

Lausuntonne muista ehdotuksista (erinäiset säännökset, liitelait)

-

Lausuntonne ehdotuksen vaikutusten arvioinnista (erityisesti millaisia vaikutuksia näette ehdotuksella olevan ja onko ehdotuksella muita kuin luonnoksessa tunnistettuja vaikutuksia, mitä)

-

Lausuntonne ehdotuksen säätämisjärjestystä koskevista perusteluista

-

Muut huomionne ehdotuksesta

Velvoite 1,5 asteen tavoitteen kanssa linjassa oleviin ilmastostrategioihin oli keskeinen osa alkuperäistä huolellisuusvelvoitedirektiiviä, ja sen poistaminen heikentää merkittävästi yritysten velvoitteita hallita ilmastovaikutuksiaan. Ilmastonmuutos on globaali ihmisoikeusuhka, jonka sääntely on erityisen kiireellistä globaalin etelän haavoittuvimpien yhteisöjen kannalta. Suomen tulisi edistää ilmastosiirtymäsuunnitelmien palauttamista direktiiviin sen seuraavassa tarkistuksessa.

Välitalo Mika
Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo ry